

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 257.

Deel XI.

25 April 1944.

Adres der Redactie :

Dr. D. MAC GILLAVRY, „De Haaf”, Bergen, N.H. — Nederland.

Tijdelijk Adres : Nunspeet, Groenelaantje 7.

INHOUD: B. J. Lempke: De cocon van *Orgyia gonostigma* F. — B. J. Lempke: Trekvlinders in 1943. — D. Mac Gillavry: Welke insecten zijn in Nederland op den Amerikaanschen eik te vinden? — D. Mac Gillavry: Onze drietand. Een opwekking voor amateur-entomologen. — W. H. Gravestein: Over eenige Nederlandsche Psylliden. — Bibliothecaris: Bekendmaking.

De cocon van *Orgyia gonostigma* F.

door

B. J. LEMPKE.

In 1941 kweekte ik een vrij groot aantal rupsen van *Orgyia gonostigma* F. Toen deze zich reeds gedeeltelijk ingesponnen hadden en ik aantekeningen maakte over uiterlijk en gedragingen der dieren, viel het mij op, dat de reeds vervaardigde cocons twee verschillende typen vertegenwoordigden, die onmiddellijk van elkaar te onderscheiden waren. Ook de later zich inspinende rupsen vervaardigden steeds weer een cocon, die met een der beide typen overeenkwam. Het bleek me tenslotte, toen ik uit elk der beide coconvormen eenige poppen gehaald had, dat in de eene groep steeds mannelijke en in de andere alleen vrouwelijke poppen aanwezig waren. Niet alleen de vlinders en de rupsen ($\delta \delta$ veel kleiner dan $\text{♀} \text{♀}$, zijlijnen bij de $\delta \delta$ meer rood, bij de $\text{♀} \text{♀}$ oranje tot helder geel), maar ook de cocons zijn dus dimorph. (En, het zij volledigheidshalve vermeld, ook de poppen: afgezien van het verschil in grootte en habitus, zijn bij de $\delta \delta$ de insnijdingen tusschen de geledingen lichter dan bij de $\text{♀} \text{♀}$).

De rups van *gonostigma* vervaardigt, evenals die van de andere *Orgyia*-soorten, een dubbelen cocon. Bij het δ bestaat de buitencocon uit bijna ronde gaten, die door plekjes tamelijk dicht wit spinsel van elkaar gescheiden zijn. Daarbinnen is een tweede, ijle cocon gesponnen, die doorweven is met de haren van de rups. Een goede afbeelding van zoo'n gaatjescocon geeft South (Moths Br. Isles, I, pl. 41, fig. 1a).

De buitencocon van een ♀ is een volledig, hoewel tamelijk ijl spinsel, waarin reeds een deel van de rupsharen zijn verwerkt. Daarbinnen ligt de tweede cocon, die in bouw met dien van het δ overeenkomt.

In de literatuur vond ik geen vermelding van dit opvallend verschil in coconbouw, tenminste, voor zoover ik deze kon raadplegen. Sepp zegt er niets van (ook South niet, niettegenstaande zijn afbeelding). Chapman, in een uitvoerig artikel over „The European Orgyias: Their Specialisation in Habits and Structure (Ent. Record, vol. 15, p. 169 en volg., 1903), bespreekt wel den coconbouw, maar alleen dien van het ♀ . Hij citeert dan Baco (p. 170), die hem mededeelde, dat het ♀ na het uitkomen op den binnensten cocon plaats neemt, zoodat het δ door den buitencocon moet dringen vóór de copulatie kan plaats vinden. Dit is mogelijk, doordat de buitencocon, zooals Burrows hem schreef, is „provided with structural holes, which are numerous and of various sizes. This outer cocoon is closely woven, whitish”. Dat lijkt dus precies op mijn beschrijving van den mannelijken cocon! Toch ben ik volkomen zeker van mijn waarneming, hoe riskant het ook moge zijn niet overeen te stemmen met zulk een „keen observer” als de Rev. Burrows was. Alle spinsels, waarbij de buitencocon de opvallende gaten vertoonden, leverden $\delta \delta$; alle spinsels, waarbij de buitencocon volledig, maar ijl was, behoorden aan $\text{♀} \text{♀}$. Ik heb helaas niet kunnen waarnemen, hoe de $\delta \delta$ door den buitencocon heen dringen om het ♀ te bereiken. Burrows zegt, dat ze door de gaten heenkruipen, waarbij hun vleugels in de lengte samengevouwen worden. Het is stellig de moeite waard dit nog eens rustig te observeeren en het waargenomene dan mede te deelen. Ook moeten we van meer broedsels den coconbouw nagaan, om te zien, of Burrows zich vergist heeft, of dat er ook voorkomen, waarbij de $\text{♀} \text{♀}$ gaatjescocons vervaardigen (en wat doen dan de $\delta \delta$ van zoo'n broedsel?).

Amsterdam, Oude IJselstraat 12 III, 1944.

